

UNIWERSYTET
IM. ADAMA MICKIEWICZA
W POZNANIU

Metodologia nauk społecznych

Sylabus zajęć

Informacje podstawowe

Kierunek studiów Praca socjalna		Cykl dydaktyczny 2024/25
Specjalność -		Kod zajęć 24PSOS.11HS.06905.24
Jednostka organizacyjna Wydział Socjologii		Języki wykładowe polski
Poziom studiów studia pierwszego stopnia		Obligatoryjność Obowiązkowy
Forma studiów studia stacjonarne		Blok zajęciowy Przedmioty humanistyczne i społeczne
Profil studiów profil ogólnoakademicki		
Koordynator zajęć	Witold Wrzesień	
Prowadzący zajęcia	Witold Wrzesień, Mariusz Baranowski	
Okres Semestr 1	Forma zajęć / liczba godzin / forma zaliczenia • Wykład: 30, Egzamin • Ćwiczenia: 30, Zaliczenie z oceną	Liczba punktów ECTS 4

Cele kształcenia dla zajęć

Kod	Cel
C1	Przekazanie wiedzy niezbędnej do rozumienia podstawowych problemów metodologicznych współczesnych nauk społecznych.
C2	Ukształtowanie umiejętności dostrzegania ograniczeń poznawczych nauk społecznych.
C3	Przygotowanie do interpretowania i wykorzystania wyników badań socjologicznych.
C4	Ukształtowanie umiejętności dostrzegania skutków przyjęcia określonej orientacji badawczej.

Efekty uczenia się dla zajęć

Kod	Efekty uczenia się dla zajęć w zakresie	Efekty uczenia się dla kierunku	Metody weryfikacji osiągnięcia efektów uczenia się dla zajęć
Wiedzy - Student/ka:			
W1	Rozumie podstawowe problemy metodologiczne współczesnej nauki, ze szczególnym uwzględnieniem nauk społecznych.	PSO_K1_W03	Egzamin pisemny, Kolokwium pisemne
W2	Prawidłowo charakteryzuje specyfikę socjologii w systemach klasyfikacji nauk.	PSO_K1_W03	Egzamin pisemny, Kolokwium pisemne
W3	Potrafi nakreślić konsekwencje wpływu postępu cywilizacyjnego na współczesny subświat metodologii nauk społecznych.	PSO_K1_W03	Egzamin pisemny
W4	Potrafi przedstawić zasady formułowania problemów i hipotez naukowych oraz konstruowania twierdzeń i budowania teorii.	PSO_K1_W03	Egzamin pisemny, Kolokwium pisemne
W5	Potrafi określić poziom pomiaru.	PSO_K1_W03	Egzamin pisemny, Kolokwium pisemne
Umiejętności - Student/ka:			
U1	Potrafi dostrzec relację między teorią a badaniami empirycznymi.	PSO_K1_U01, PSO_K1_U09	Egzamin pisemny, Kolokwium pisemne
U2	Dostrzega poznawcze ograniczenia nauk społecznych.	PSO_K1_U01, PSO_K1_U09	Egzamin pisemny, Kolokwium pisemne
U3	Rozumie konsekwencje przyjęcia określonej orientacji badawczej.	PSO_K1_U01, PSO_K1_U09	Egzamin pisemny, Kolokwium pisemne
U4	Potrafi identyfikować i stosować typy rozumowania.	PSO_K1_U01, PSO_K1_U09	Egzamin pisemny, Kolokwium pisemne
U5	Potrafi przedstawić zasady konstruowania schematów klasyfikacyjnych i typologii oraz ich wykorzystania w procesie badawczym.	PSO_K1_U01, PSO_K1_U09	Egzamin pisemny
Kompetencji społecznych - Student/ka:			
K1	Posiada większe kompetencje do refleksyjnego myślenia o, i poruszania się w przestrzeniach metodologii nauk społecznych oraz do implementacji tych treści w praktyce badawczej.	PSO_K1_K04	Egzamin pisemny, Kolokwium pisemne

Treści programowe dla zajęć

Lp.	Treści programowe dla zajęć	Efekty uczenia się dla zajęć	Formy zajęć
1.	Współczesność a badania naukowe. Język a świat nauki. Nauka w przestrzeniach współczesności. Algorytmizacja. Analizy big data i sztuczna inteligencja. Nowe "naukowe ideologie" - teoria technologicznej osobliwości, dataizm, algokracja.	W1, W3, U2, K1	Wykład

Lp.	Treści programowe dla zajęć	Efekty uczenia się dla zajęć	Formy zajęć
2.	Wiedza. Typy wiedzy i kryteria ich wyróżniania. Problem demarkacji - odróżnianie tez naukowych od nienaukowych. "Logika odkrycia naukowego Karla Poppera" i jej konsekwencje dla nauki. Pseudonauka i protonauka.	W1, U2, K1	Wykład, Ćwiczenia
3.	Nauka. Rozumienia nauki. Aspekty działalności naukowej. Cele badań naukowych.	W1	Wykład, Ćwiczenia
4.	Metodologia. Podział(y) metodologii. Metodologia ogólna i szczegółowe. Metodologia opisowa i normatywna. Metodologia nauk empirycznych i nauk formalnych. Trzy rodzaje wiedzy w metodologii: ontologia-epistemologia-metodologia.	W1, U2, K1	Wykład, Ćwiczenia
5.	Podział nauk i miejsce socjologii w ich ramach. Klasyfikacje nauk - rys historyczny. Klasyfikacja Augusta Comte'a. Klasyfikacja Wilhelma Windelbanda. Synteza klasyfikacji nauk Kazimierza Ajdukiewicza. Współczesne klasyfikacje nauk.	W1, W2, U1, K1	Wykład, Ćwiczenia
6.	Teoria. Teoria w nauce. Model teorii socjologicznej Piotra Sztompki. Założenia ogólnometodologiczne. Naturalizm i antynaturalizm. Indywidualizm i holizm. Determinizm i indeterminizm. Scjentyzm i humanizm.	W1, W2, U1, U3, K1	Wykład, Ćwiczenia
7.	Paradygmat. Paradygmat jako pojęcie. Teoria paradygmatów i mechanizm rewolucji naukowych Thomasa Kuhna. Wieloparadygmatyczność socjologii i jej wybrane przykłady. Ścieżki integrujące paradygmaty w socjologii George'a Ritzer'a.	W1, W2, U2, U3, K1	Wykład, Ćwiczenia
8.	Strategia budowy teorii. Kryteria wyboru teorii. Strategia indukcyjna. Strategia teorii "średniego rzędu". Strategia dedukcyjna.	W1, U2, U3, K1	Wykład, Ćwiczenia
9.	Klasyfikacja rozumowań. Wnioskowanie. Sprawdzanie. Dowodzenie. Wyjaśnianie.	W1, U2, U4, K1	Wykład
10.	Problemy naukowe. Problem naukowy a obiekt i przedmiot badań. Budowanie problemów naukowych. Pochodzenie problemów naukowych. Zasady klasyfikacji problemów naukowych. Rozstrzygalność i rodzaje problemów naukowych.	W1, W4, U1, K1	Wykład, Ćwiczenia
11.	Hipotezy. Poprawne formułowanie hipotez. Pojęcia - zmienne - wskaźniki. Hipoteza naukowa a teza naukowa. Empiryczna sprawdzalność hipotezy. Hipoteza a relacja prawidłowości. Moc wyjaśniająca hipotezy.	W1, W4, U1, K1	Wykład, Ćwiczenia
12.	Twierdzenia w naukach społecznych. Twierdzenia empiryczne i analityczne. Zdania (twierdzenia) jednostkowe, szczegółowe i ogólne. Prawa nauki. Generalizacje historyczne i twierdzenia lokalizacyjne. Uogólnienia statystyczne: prawa i twierdzenia statystyczne.	W1, W4, U1, K1	Wykład

Lp.	Treści programowe dla zajęć	Efekty uczenia się dla zajęć	Formy zajęć
13.	Pomiar. Pomiar jako pojęcie. Poziomy pomiaru. Typy skal pomiarowych. Możliwe operacje matematyczne i techniki statystyczne na poszczególnych poziomach pomiaru.	W1, W5, U2, K1	Wykład, Ćwiczenia
14.	Klasyfikacje i typologie. Klasyfikacje a typologie. Zasady konstruowania schematów klasyfikacyjnych. Dwa aspekty stosowania "procedury" typologii. Sposoby konstruowania i wykorzystania typologii w procesie badawczym. Typologie w budowaniu teorii: typ idealny i metoda typologiczna.	W1, W4, U1, U2, U5, K1	Wykład
15.	Dobór próby. Rodzaje badań socjologicznych a sposoby doboru próby. Dobór losowy i nielosowy. Reprezentatywność statystyczna i typologiczna.	W1, U1, U2, U3, U4, K1	Ćwiczenia

Informacje dodatkowe

Forma zajęć	Metody i formy prowadzenia zajęć
Wykład	Wykład z prezentacją multimedialną wybranych zagadnień
Ćwiczenia	Metoda ćwiczeniowa

Forma zajęć	Warunki zaliczenia zajęć
Wykład	Warunkiem zaliczenia przedmiotu jest poprawna odpowiedź na pięć pytań egzaminu w formie testu wiedzy - jednokrotny wybór spośród czterech możliwych odpowiedzi. Dokładnie - uzyskanie 50% punktów (za każde pytanie można uzyskać pięć punktów) - które gwarantują ocenę dostateczną - z maksymalnej liczby punktów uzyskanych przez studenta/tkę, który/a osiągnął/ęła najlepszy rezultat egzaminu. W przypadku niskiego poziomu wiedzy studentów (maksymalny wynik = 60%) nastąpi stosowna korekta proporcji minimalnej liczby punktów oraz liczby punktów gwarantujących ocenę bardzo dobrą.
Ćwiczenia	Maksymalnie 40 pkt; 18 pkt aby zaliczyć przedmiot. a) Obecność - 2 dozwolone nieobecności; jeżeli student/ka ma trzy nieobecności, materiał z trzech zajęć musi zaliczyć na dyżurze; jeżeli student/ka ma cztery i więcej nieobecności, by podejść do kolokwium musi zaliczyć na dyżurze materiał z wszystkich czterech zajęć (lub proporcjonalnie do liczby wszystkich nieobecności). b) Kolokwium pisemne - (maksymalnie 36 pkt; 18 pkt by zaliczyć kolokwium). Dwanaście pytań z czterema wariantami odpowiedzi (za każdą poprawną 2 pkt; maksymalnie 24 pkt). Dwanaście pytań z dwoma wariantami odpowiedzi (za każdą poprawną 1 pkt; maksymalnie 12 pkt). c) Aktywność Aktywność podczas wszystkich spotkań - by mieć podwyższoną ocenę, należy otrzymać plusy podczas minimum dziesięciu zajęć, wtedy student/ka otrzymuje 4 pkt.

Literatura

Obowiązkowa

1. S. Nowak, Metodologia badań społecznych, Warszawa 1985 lub wydania późniejsze
2. E. Babbie, Badania społeczne w praktyce, Warszawa 2003

Dodatkowa

1. E. Babbie, Podstawy badań społecznych, Warszawa 2009 (wybrane rozdziały)
2. G. Babiński, Wybrane zagadnienia z metodologii empirycznych badań socjologicznych, Kraków 1980 (wybrane rozdziały)
3. K. Konecki, Studia z metodologii badań jakościowych, Warszawa 2000 (wybrane rozdziały)
4. R. Suchocka, B. Suchocki, J. Walkowiak, Techniki pomiaru w socjologii, Poznań 1985 (wybrane rozdziały)
5. P. Sztompka, Teoria i wyjaśnianie. Z metodologicznych problemów socjologii, Warszawa 1973 (wybrane rozdziały)

Nakład pracy studenta i punkty ECTS

Rodzaje zajęć studenta	Średnia liczba godzin* przeznaczonych na zrealizowane rodzaje zajęć
Wykład	30
Ćwiczenia	30
Czytanie wskazanej literatury	25
Przygotowanie do zajęć	10
Przygotowanie do zaliczenia	10
Przygotowanie do egzaminu	15
Łączny nakład pracy studenta	Liczba godzin 120
Liczba punktów ECTS	ECTS 4

* godzina (lekcyjna) oznacza 45 minut

Efekty uczenia się dla kierunku

Kod	Treść
PSO_K1_K04	Absolwent/ka jest gotów/gotowa do refleksyjnego i odpowiedzialnego korzystania z wiedzy niezbędnej do świadczenia pracy socjalnej
PSO_K1_U01	Absolwent/ka potrafi samodzielnie korzystać z wiedzy naukowej przydatnej w świadczeniu pracy socjalnej
PSO_K1_U09	Absolwent/ka potrafi pozyskiwać różnorodne dane empiryczne oraz korzystać ze wybranych metod i źródeł naukowych z przestrzeganiem zasad procesu badawczego w naukach społecznych w szczególności w socjologii
PSO_K1_W03	Absolwent/ka zna i rozumie w zaawansowanym stopniu pojęcia, koncepcje teoretyczne, podstawy metodologiczne oraz najważniejsze wyniki badań obszarów stanowiących podłoże i otoczenie pracy socjalnej oraz zna i rozumie podstawowe źródła literaturowe tego obszaru wiedzy